

Täysistunto

Keskiviikko 24.2.2016 klo 14.00—15.21

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 15.21.

Puhetta johti puhemies Maria Lohela (14.00—15.21).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain muuttamisesta, kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 §:n kumoamisesta sekä valtion virkamieslain 35 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Siirrytään keskusteluun: ensimmäisenä edustaja Mattila, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Pirkko Mattila ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia, kunnallista virkaehtosopimuslakia ja valtion virkamieslakia. Kunnallisen viranhaltijan ja valtion virkamiehen eroamisikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain vastaavasti kuin työeläkelainsäädännössä ehdotetaan nostettavaksi sitä ikää, johon asti eläkettä karttuu. Myös kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan valitusmahdollisuutta laajennettaisiin. Esityksessä ehdotetaan myös lisättäväksi kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin säännös korkolain soveltamisesta, joka koskee kunnalliseen virkasuhteeseen perustuvan saatavan viivästymistä. Valiokunta pitää ehdotuksia perusteltuina.

Vuoden 2017 alusta julkisten alojen eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelais- ja eläkeläisten, jonka mukaan eläkkeen karttumisen yläikäraja nousee nykyisestä asteittain. Työsopimussuhteessa olevien henkilöiden osalta vastaava muutos on jo tehty. Julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvat saatavat on nykyisin rajattu korkolain soveltamisen ulkopuolelle, mistä on aiheutunut kunnan virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön eriarvoinen asema.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

Lakiehdotuksen mukaisten viivästyskoron maksuvelvollisuutta koskevien säännösten liisäämisen katsotaan edistävän henkilöstön yhdenvertaisuutta. Säännöksiä sovelletaan, kun viranhaltija perii työnantajalta viivästynyttä etuutta tai kun työnantaja perii viranhaltijalta takaisin liikaa tai perusteettomasti suoritettua etuutta. Vastaava muutos on tehty valtion virkamieslakiin lailla aiemmin.

Nykyisin voimassa oleva kunnallinen virkaehtosopimuslaki on muodostanut järjestäytymättömälle viranhaltijalle valituskiellon. Hänellä on ollut mahdollisuus saada asiansa käsiteltäväksi hallintotuomioistuimessa. Nyt lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi niin, että virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan kunnallisen viranhaltijan oikeus hakea muutosta turvataan laissa. Valiokunta pitää selkeyden ja oikeusturvan kannalta tärkeänä, että järjestäytymättömän viranhaltijan muutoksenhakuoikeus perustuu lakiin. Vastaava muutoksenhakumahdollisuus on säädetty järjestäytymättömille valtion virkamiehille lailla. Näin siis lainmuutos merkitsee, että järjestäytymätön viranhaltija voi tehdä palvelusuhteesta johtuvien etuuksien osalta oikaisuvaatimuksen tai kunnallisvalituksen, ja vastaava valinta on tehty myös valtion virkamieslain muutoksessa. Ehdotus on siis johdonmukainen.

Tällaiset edellä mainitut asiat liittyvät usein virkaehtosopimusten tulkintaan. Tällöin erityinen virkaehtosopimusolojen tuntemus varmistetaan siten, että hallintotuomioistuin pyytää ennen asian ratkaisemista lausunnon työtuomioistuimelta, mihin myös esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan. Lainsäädäntötekniistä ratkaisua, jossa muutoksenhakuoikeutta koskeva sääntely siirretään kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin, siis muiden viranhaltijaa koskevien muutoksenhakusäännösten yhteyteen, voidaan valiokunnan mielestä pitää viranhaltijan kannalta tarkoituksenmukaisena, ja jälleen kerran taas vastaava valinta on tehty myös valtion virkamieslain muutoksessa. Tämä esitys on siis johdonmukainen.

Valiokunta toteaa, että ehdotetut muutokset parantavat kunnallisten viranhaltijoiden oikeudellista asemaa sekä edistävät yhdenvertaista kohtelua. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina, ja hallintovaliokunnan mietintö on yksimielinen.

14.05 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys kunnallisia viranhaltijoita koskevien säädösten muuttamisesta on hyvä esimerkki asioiden valmistelusta työmarkkinaosapuolia kuullen. Muutoksen olennainen sisältö, viranhaltijoiden eroamisiän nostaminen asteittain 70 ikävuoteen, perustuu viime kädessä työmarkkinaosapuolten yhteisymmärrykseen eläkeuudistuksesta. Eläkeuudistuksen tavoitteena on turvata tulevien eläkkeiden kestävä rahoitus ilman, että rahoituksen perustana olevat maksut nousevat kohtuuttoman korkeiksi. Tämä tavoite on tärkeä myös kunta-alalla, ehkä erityisesti juuri siellä, koska kuntien tulevaa eläkejärjestelmää voi haastaa kuntien palvelutuotannon rakenneuutos. Kuntien ulkoistaessa palveluita on eläkemaksujen kartuttamisen pohja hiljakseen kapenemassa. Samalla suuret kunta-alan osaajien ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeensaajien joukkoon.

Arvoisa puhemies! Eläkkeellesiirtymisiän nostaminen on perusteltu tavoite. Esityksen mukainen eroamisiän nousu on tarpeellinen tekijä tämän tavoitteen saavuttamisessa. Se on kuitenkin vain osatekijä. Työstä eläkkeelle siirtyminen ei ole kiinni vain virallisesta eroamisiästä. Keskimääräinen eläköitymisikä on ylintä eroamisikää tuntuvasti alempana. Tähän voidaan vaikuttaa tehokkaasti parantamalla työntekijöiden jaksamista. Kunta-alalla tähän jaksamiseen voitaisiin vaikuttaa paitsi työpaikkatason toimin myös antamalla selkeä

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

viesti kunta-alan tulevaisuudesta. Tänä päivänä kunta-alan viranhaltijat ja työntekijät elävät epävarmuudessa tulevien työpaikkojensa suhteen. Epävarmuuden luoja on hallituksen hämärä kanta kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien tulevasta työnjaosta. Hallituksen tiedossa olevat suunnitelmat ovat sellaisia, että niitä on oikeastaan turha nimittää edes himmeliksi. Turvatkaa kuntien väelle työrauha, niin ihmiset jaksavat töissä pidempään.

14.07 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä mietintö on nyt tehty lakiesitykseen, joka on jatkoa sille, että kolmikannassa tehty eläkeuudistus on saatu sovittua edellisen hallituskauden aikana, ja silloin on jo aikaisemmissa vaiheissa tehty näitä muutoksia työntekijöiden osalta. Nyt sitten on aihetta ja tarvetta tehdä näitä samoja muutoksia eläkkeen kertymiseen sinne 70 ikävuoteen asti myöskin kunnallisille viranhaltijoille.

Tässä oikeudenmukaisuuden vuoksi on nyt samalla otettu kantaa myöskin viivästyskorkeihin ja valitusoikeuteen, jotta kunnallisilla viranhaltijoilla olisi samat ja yhdenvertaiset oikeudet muun muassa valtion viranhaltijoiden kanssa. Näin se parantaa oikeudellista asemaa ja edistää yhdenvertaisuutta niin, että meillä kaikki viranhaltijat, toimivat he sitten kunnan tai valtion puolella tai ovat työsopimussuhteessa, tulevat kohdelluiksi tasa-arvoisesti. Toivon, että tällä samalla linjalla elikkä kolmikantaisen valmistelun pohjalta tulevaisuudessakin valmistellaan kaikki suuret uudistukset, erityisesti myöskin näihin eläkkeisiin liittyen.

14.08 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin nyt ottaa tähän kuitenkin tämän vastauspuheenvuoron siksi, että täällä aiemmin edustaja Tuppurainen ja nyt edustaja Paatero viittasivat siihen arvokkuuteen, mikä tässä on taustalla: kolmikantainen yhteinen sopiminen. Se on Suomen valtti ollut jo kautta linjan, ja on tietenkin ollut hyvin huolestuttavaa se, että tällä kaudella olemme nähneet, mitä on tapahtunut tässä prosessissa, kun ollaan lähdetty pakkolakien kautta sanelemalla ja kiristämällä tekemään uudistuksia: silloinhan ei mitään synny. Siksi halusin tässä yhteydessä vielä kerran sanoa sen, että kyllä se, kuulkaa, on valttia, arvoisa hallitus, että edelleenkin voisimme jatkossa yhdessä sopien sopimusyhteiskuntaa kunnioittaen viedä tämänkaltaisia isoja uudistuksia eteenpäin.

14.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Tervehdimme ilolla tätä huolella valmisteltua muutosta, joka selkeyttää monta asiaa ja tuo tarkoituksenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta koko tähän eläkeuudistukseen. Haluankin kiittää hallintovaliokuntaa hyvästä työstä ja selkeästä mietinnöstä. — Kiitos.

14.09 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Selvää on, että esitys on erittäin hyvä askel siihen, että me arvostamme myöskin meidän senioreiden osaamista nykyistä enemmän. Tästä kuitenkin herää jatkopohdinta, kun meillä on virkamiehet kysymyksessä, mihin me itse asiassa tarvitsemme eroamisikää. Meidän seitsemänkymppisetkin alkavat olla, kuulkaa, aika hyvässä kunnossa, ja monet heistä haluaisivat jatkaa pidempään. Täältä löytyy meidän edustajistakin monta sellaista, jotka jatkavat loppuun asti. (Naurua) Voisi kysyä, mihin me itse asiassa tarvitsemme eroamisikää.

14.10 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Lauslahti otti tärkeän asian esiin. Silloinhan, kun tätä eläkeratkaisua tehtiin viime kaudella hyvässä yhteistyössä kolmikan-

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

nassa, jos muistan oikein, pöydässä oli myös ajatus siitä, että tätä niin sanottua joustavan eläkeiän ylärajaa nostettaisiin, mutta kyllä taitaa olla niin, että se tyssäsi heihin, jotka eniten puhuvat työurien pidentämisestä loppupäästä. Eli työnantajathan ovat jarruttaneet ajatusta siitä, että ihmiset voisivat työskennellä 68 vuoden jälkeenkin. Työnantajat ovat halunneet pitää oman oikeutensa siinä, että tarvittaessa siihen ikään mennessä ihminen laiteetaan eläkkeelle. Jos ymmärsin oikein, tämä olisi kyllä työntekijäpuolelle sopinut, ja tässä suhteessa edustaja Lauslahden puheenvuoro on hyvä.

Mutta mitä tulee tähän itse asiaan vielä, niin tähän on todella osa sitä eläkeratkaisua, joka saatiin aikaiseksi viime hallituskauden aikana. En malta tässä yhteydessä olla hake-matta nyt vertausta tämän hallituksen työmarkkinapolitiikkaan. Tätä eläkeratkaisuahan yritti jo edellinen porvarihallitus Vanhasen johdolla sanelemalla — ei onnistunut. Sen jäl-keen sosialidemokraatit tulivat hallitukseen ja tämä tehtiin sopimalla — onnistui. Myös 90-luvulla, kun sitä ennen oli edellisen kerran keskustalainen pääministeri, työmarkkinat ajautuivat jopa yleislakkouhan partaalle, kun jälleen yritettiin sanelemalla — ei onnistu-nut. Ja nyt, arvoisa puhemies, kun aina kannattaa ottaa oppia historiasta, oppia virheistään, tämän hallituksen kannattaisi ottaa oppia. Suomi tarvitsee sopimista, ei sanelua.

14.12 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tervehdin tätä edustaja Lauslahden mainiota, virkistävää ajatusta ilolla. Itsekin tässä lähestyn kuuttakymmentä, ja enää on 50 jäljellä, niin että on hienoa ajatella, että olisi vielä käyttöä. Mutta tietysti samal-la voimme kysyä, miten tämä ilmapiiri muuttuisi sellaiseksi, että nämä 50 plus -työttömät saisivat töitä ja tämä keskustelu muuttuisi vähän siihen suuntaan. Kiitos Lauslahdelle hy-västä avauksesta.

14.13 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Erittäin viisaita ja järkeviä puheenvuoro-ja tässä on kuultu. Tämä oikeastaan tuo semmoisen yhteiskunnallisen keskustelun, olem-me me sitten täällä yhteiskunnallisia vaikuttajia tai työelämässä, millä tavalla me pystym-me yhdistämään sitä nuoruuden intoa ja vähän hulluuttakin siihen kokemuksen voimaan ja sillä tavalla rikkomaan, voisi sanoa, kun puhutaan naisten lasikatoista, senioreiden lasikat-toja. Siltä osin tässä voi sanoa, että tämä hallituksen esitys on oikein hyvä askel ja oikeas-taan myöskin ele siihen osaamiseen, jota meidän kokeneilta senioreilta löytyy. Toivotta-vasti pystymme tätä asiaa viemään täällä eduskunnassa eteenpäin siltä osin, koska kyllä meidän yhteiskuntamme kaipaa keskustelua. Jos jo viisikymppinen alkaa olla liian vanha työmarkkinoille, niin jossain on menty todella pahasti vikaan. Näkisin, että meidän tehtä-vämme on tuoda omalla esimerkillämme sitä, että niin senioreita kuin nuoria tarvitaan työ-elämässä.

14.14 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän keskustelun aikana on noussut hyvin esille se, että tämä hallituksen esitys on hyvin valmisteltu ja perusteltu. Juuri näin.

Mutta muutaman ajatuksen haluaisin sanoa tästä. Edustaja Lindtman tässä äsken kehui sitä, miten on asioita osattu joskus hoitaa ja miten hoidetaan tänä päivänä. Pitää muistaa kuitenkin se kylmä tosiasia, että esimerkiksi nyt menossa olevat työehtosopimusneuvotte-lut, joita käydään parhaillaan yhteiskuntasopimuksesta, ovat ihan oikeita, hyviä neuvotte-luja, ja pitää muistaa, että tässä ovat maan hallitus ja maan pääministeri yrittäneet näitä

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

neuvotteluja edesauttaa koko tämän vaalikauden ajan, alusta asti täysillä ja tosissaan. (Pia Viitanen: Ei se ihan siltä ole näyttänyt!)

Jos tulosta ei ole vielä syntynyt, niin se on juuri näin, että ei se tietenkään ole eduskunnan eikä maan hallituksenkaan vika, mutta kyllä maan hallituksella pitää olla myös niin sanottu kakkosvaihtoehto, että jos ei tule tulosta, niin sitten pitää toimia. Maata ei sen takia saa päästää siihen tilaan, mihin ollaan menossa, kun varmaan eilen näitte ne työttömyystilastot, mitkä tällä hetkellä Suomessa ovat, minne on suuntaus menossa. Työttömien määrä kasvaa, tuottavuus laskee, bruttokansantuote laskee. Ei tällä tiellä voi loputtomiin, hyvät ystävät, mennä. Tätä tietä on kuljettu jo vuodesta 2008 asti, alaspäin menty on koko ajan. Kyllä tälle syöksykierteelle pitää nyt loppu saada. Toivoisin, että oppositio suhtautuisi tähän asiaan hieman vastuullisemmin ja tulisi mukaan näihin talkoisiin sillä keinoin, että saataisiin tämä yhteiskuntasopimus syntymään. Uskon, että työmarkkinajärjestöt tekevät aidosti työtä, ja luotan siihen, että sieltä tulee positiivinen, hyvä tulos. Mutta ei siinäkään tilanteessa maan hallitus voi jäädä odottamaan tumput suorina neljää vuotta taas kerran, että jospa jotain tapahtuisi positiivista. Mikään ei tapahdu, ellei pistetä tapahtumaan. Näin se vain on.

14.16 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että keskustellaan eläkkeistä, ja edustaja Lauslahti otti esille työurien pidentämisen tavoitteen. Tietysti esimerkki on tärkeää itse kunkin kohdalla, mutta kyllä olennaista on myös se, millä tavalla työelämää kehitetään. Siinä mielessä yhteiskuntasopimus ja se, mitä työmarkkinajärjestöjen kesken nyt pystyttäisiin saamaan aikaiseksi, olisi tärkeää ja se, että siellä on myös elementtejä, jotka vahvistavat työssäjaksamista ja työurien pidentämistä. Siinähän hallituksella on hyvin tärkeä ja keskeinen rooli, on ollut aiemminkin, ja kun sosialidemokraatit ovat olleet hallituksessa, niin tätä on pidetty hyvin tärkeänä asiana ja monin ohjelmin myös vahvistettu sitä, että ihmisten työurat pitenisivät. Toivon sitä samaa otetta myös nyt tähän tilanteeseen.

Työttömyys on iso asia, ja se rasittaa meidän talouttamme. Me olemme kaksijakoisessa tilanteessa, että toisaalta työttömyyttä pitäisi alentaa ja työllisyyttä vahvistaa, ja siinä hallituksella on keinoja, mutta samanaikaisesti tämän sosiaaliturvan ja yhteiskunnan rahoittamisen takia (Puhemies koputtaa) työuria pitää pystyä myös pidentämään. Tämä siksi, että päästään tavoitteisiin.

14.17 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En minä kyllä enää ymmärrä tätä edustaja Hoskosen puheenvuoroa. Hän puhuu täällä, että opposition pitäisi ottaa vastuuta nyt. Oppositio on koko ajan toiminut hyvin vastuullisesti, sosialidemokraatit ovat kannattaneet, että yhteiskuntasopimus täytyy syntyä, täytyy syntyä työmarkkinaratkaisu yhteisesti sopien. Olemme jopa tarjonneet välittäjäksi kokenutta Lauri Ihalaista ja olemme olleet koko ajan hyvin huolissamme tästä hallituksen tunaroinnista asian suhteen. Nimittäin onhan nähty, että jos lähdetään sillä otteella, että ei sovita vaan ikään kuin sanellaan, kerrotaan etukäteen, että sopikaa mutta lopputuloksen pitää olla 5 prosentin palkanalennus, niin eihän siitä tietenkään tule mitään. Tässä on jo kuukausia kulunut aikaa, monta yritystä takana. Nyt toivon, että ihan tosissaan myös hallitus näkee sen, että yhdessä sopien on se oikea tie. Emme me turhaan ole, puhemies, nähneet tässä matkan varrella mielenosoituksia, ja kyllä siellä palkansaaajat ovat olleet kauhuissaan (Puhemies koputtaa) tästä pakkolaista ja kiristysmentaliteetista, mikä tässä on ollut.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

14.18 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun Hoskonen otti tässä esiin, että asioita pitää saada aikaan, niin pöydällä on juuri esitys edellisen hallituksen merkittävästä rakenteellisesta uudistuksesta, joka vähentää kestävyysvajetta. Viesti on se, että tämä oli mahdollista tehdä sopimalla, ei sanelemalla. Kun Hoskonen edelleen muistuttaa tästä hallituksen kakkosvaihtoehdosta eli näistä niin sanotuista pakkolaeista, jotka pääministeri Sipilä risti pakkolaeiksi, pakottavaksi lainsäädännöksi, niin olen kyllä ihmeissäni. Kun oppositio yritti koko syksyn sanoa, että nyt kannattaisi nämä pakkopalkanalennukset laittaa jäihin ja niin neuvottelut voisivat edetä, no, sen jälkeen hallitus ilmoitti, että se jäädyttää ne. Sen jälkeen neuvottelut alkoivat edetä. Nyt Hoskonen täällä edelleen peräänkuuluttaa näitä pakkolakeja. (Puhemies koputtaa) Kyllä maakuntien sairaanhoitajat ovat nyt ihmeissään.

14.19 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Verestän nyt edustaja Lindtmanin muistia, että hän ei nyt nuorena miehenä eksy huonomuistisuuden tielle — se on vaarallinen ilmiö, jos hyvin nuorella iällä on huonomuistinen. Nimittäin pääministeri Sipilähän on sanonut, että tämä kilpailukykyä parantava lakipaketti on nyt jäissä niin pitkään, kunnes tuolta neuvotteluista tulee hyvä tulos. Edustaja Lindtman varmaan tämän muistaa. Ellei muista, niin, ystäväni, terästä sinun muistiasi tässä asiassa. Tämän on pääministeri sanonut, ja tämä on hänen kantansa, ja tämä on hallituksen kanta. Odotamme tuloksia. Siksi haluaisin, että tämä keskustelu... Meillä on Suomessa mennyt kaikki alaspäin viime vuosina, ja olin murheellinen, kun Salpausselän kisoissa mäkihyppykin meni niin huonosti, että 40:n parhaan joukossa ei ollut yhtään suomalaista. (Naurua) Se kuvaa Suomen yhteiskunnan henkistä tilaa tällä hetkellä. Tähän meidän pitää saada muutos, rupeaa mäkihyppykin kulkemaan vähän paremmin.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan, että tässä salissa teitittelemme sitten toisia kansanedustajia.

14.20 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä tästä mäkihyppyasiasta tismalleen samaa mieltä edustaja Hoskonen kanssa.

Mutta palatakseni itse asiaan, niin nyt meni vielä enemmän sekaisin, että mikä olikaan sitten se viesti, jonka hallitus halusi antaa, kun kovaan ääneen tiedotettiin, että nyt hallitus laittaa nämä pakkolait jäihin. Tämä oli juuri se viesti, jota me yritimme koko syksyn sanoa, että kannattaisi enemmän keskittyä sopimiseen eikä saneluun ja pakkolailla uhkailuun. Varmasti kaikki toivomme, että sopimus syntyy. Mutta minusta se, että Elinkeinoelämän keskusliitto palasi näihin neuvottelupöytiin sen jälkeen, että siellä tehtiin arvio, että näillä pakkolailla ei ole mahdollisuutta menestyä, kertoo juuri siitä viestistä, jota me täältä oppositiosta olemme yrittäneet koko syksyn sanoa: nämä pakkolait ovat enemmän tämän sovun este kuin niiden edesauttaja.

Arvoisa puhemies! Neuvottelut katkaistiin elokuussa (Puhemies koputtaa) 5 prosentin tavoitteeseen. Kelpaako nyt jokin muu kuin 5 prosenttia?

14.21 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sieltä se nyt sitten tuli — että mitä EK teki, niin te siellä oppositiossa. Lasketteko todellakin EK:n oppositioon? Minusta vähän tuntuu siltä. Ensinnäkin hallitus on jo useampaan otteeseen ilmaissut sen, että pakkolakeja ei enää ole vaan että nyt pitää sitten nimenomaan työmarkkinajär-

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

jestöt saada samaan pöytään ja pitää pystyä neuvottelemaan yhdessä. Minulla on semmoinen käsitys nyten tästä neuvottelutilanteesta — korjatkaa toki, jos olen täysin väärässä — että siellä on työntekijäpuoli mutta ennen kaikkea EK:n puoli ollut vastustamassa näitä. Mikään ei tunnu liikkuvan eteenpäin, mikään ei tunnu menevän eteenpäin. Siitä olen täsmälleen samaa mieltä niin kuin muutamat muutkin täällä, että kolmikanta on hyvä asia ja kolmikannassa on näissä asioissa hyvä pysyä ja pitäisi pysyä, koska tässä maassa eivät näköjään muuten mene asiat eteenpäin. Niin se vain on.

Mutta tästä varsinaisesta asiasta, mikä nyt on käsittelyssä, sitten varsinaisessa puheenvuorossani sanon enemmän.

14.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin kovin tyytyväinen tästä Tolppasen puheenvuorosta. Hän taisi sanoa — ja voi korjata, jos kuulin väärin — että pakkolakeja ei enää ole. Näin siis toiseksi suurin hallituspuolue, kun täällä vasta pääministeripuolue-edustajilta kuultiin puheenvuoroja, joissa edelleen vilkutettiin tätä pakkolakiuhkaa ja muistutettiin siitä, että nämä on nyt vain väliaikaisesti jäädytetty, ellei sopimusta tule. Nyt olisi hyvä saada selvennys hallituspuolueiden rivistä, missä tässä oikein mennään. Mikä on hallituksen linja?

14.23 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilannehan on selvästi se, että meillä on sopimusosapuolet, jotka tällä hetkellä istuvat sopimuspöydän ääressä ja hakevat sitä yhteistä ratkaisua. Itse henkilökohtaisesti uskon siihen, että jatkossakin toivottavasti sopimuskulttuuri jatkuu ja edelleen voidaan — työnantajat, työntekijät ja myös yrittäjät mukana — tehdä valtion mukanaolon myötä myöskin näitä yhteisiä ratkaisuja. Ongelma vain oli se, että meillä alkoi olla tilanne, että on poikkeukselliset ajat Suomessa — niin kuin näemme, meillä on ennätysmäärä pitkäaikaistyöttömiä — ja siinä kohdin täytyy ihan oikeasti käydä ravisteleva toimenpide ja ottaa myöskin johtajuutta. Johtajuus kuuluu Suomen eduskunnalle, ja sitä kautta Suomen eduskunta on toiminut näin tässä tilanteessa, joka on hyvin erityislaatuinen.

14.24 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minäkin pistin hyvällä merkille sen, että täällä edustaja Tolppanen sanoi, että kolmikanta on hyvä ja yhteisesti sopien täytyy mennä tästäkin eteenpäin. Sanoitte myös, että näitä pakkolakeja ei enää ole, ja se on tietenkin hyvin merkittävä lausunto, hyvin merkittävä lausunto. Minä nyt toivon, että tämän myötä hallitus toden totta on haudannut sinne syvälle Atlanttiiin myös nämä pakkolait.

Tässähän on ollut se virhe alusta alkaen, muun muassa talouden arviointineuvostohan otti kantaa siihen, että nämä työllisyysvaikutukset pakkolakien osalta on arvioitu täysin yläkanttiin. Ne voivat olla nolla tai jopa negatiiviset, maksaa paljon. Tämä on sillä tavalla ollut niin surullinen näytelmä koko pakkolaki, että toivon toden totta, että nyt tämä edustaja Tolppasen puheenvuoro todellakin tarkoittaa sitä, että pakkolakeja ei enää ole eikä niitä enää tuoda, koska, toistan edelleen, sopimalla, ei sanelemalla.

14.25 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä kuulla, että olemme kyllä kaikki tässä salissa nyt yhtä mieltä siitä, että yhteiskuntasopimus on saatava aikaiseksi. Sen takia on äärettömän tärkeitä, että nyt neuvotteluosapuolet todella ovat siellä saman ja yhteisen pöydän ääressä sopimassa yhdessä näistä asioista. Se kuu-

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

luu suomalaiseen kulttuuriin ja se on se tapa, jolla on tärkeä mennä eteenpäin. Mutta korostan kuitenkin tässä, että mikäli nyt tapahtuisi jotakin ikävää, yllättävää, että sopimukseen ei päästä, niin olen aivan varma siitä, että hallitus kantaa vastuunsa tässä vaikeassa tilanteessa ja tekee sitten ne tarvittavat ratkaisut, joita tarvitaan meidän kilpailukykyemme parantamiseksi.

Tähän loppuun kuitenkin kysymyksenä vielä, että kun tämä sana pakkolaki täällä kiertää koko ajan, niin minä olen kyllä hämmästellyt sitä, millaista muuta lainsäädäntöä meillä on kuin pakkolakeja. Harvemmin meillä mitään vapaaehtoisia lakeja täällä säädetään. Eikö tähän nyt voitaisi keksiä joku toinen retorinen termi, koska tämä on erittäin kummallinen. (Pia Viitanen: Pääministeri Sipilän termi!)

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan puhujalistalla. Siinä on ensimmäisenä edustaja Tolppanen ja sitten edustaja Lindtman sen jälkeen.

14.26 Maria Tolppanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Pakkolakiasiaista ihan ensin. Minusta olisi hyvä asia, jos nyt unohdettaisiin tyystin tällainen sanonta kuin pakkolaki, koska tällä hetkellä siitä ei ole missään nimessä kysymys. Tällä hetkellä neuvotellaan, ja erittäin hyvä asia ja iloinen asia tässä on se, että EK on nyt huomannut sen tosiasian, että Suomessa on 2,5 miljoonaa palkansaajaa. Ei 2,5:tä miljoonaa voi noin vain heilutella paikasta toiseen. EK onneksi myöntyi ja tuli takaisin sopimuspöytään, minkä jälkeen on mahdollisuus saada sopimus ja sopia asioista yhdessä. 5 prosentista ymmärtääkseni oikeastaan ollaan jo sitä mieltä, että sitä saattaa olla aika vaikea saavuttaa. Jos on 4 prosenttia, se on hyvä. 5 prosenttia on tavoite.

Kuten tiedätte varsin hyvin, asioita ei tarvitse myöskään vääristellä. Näitä asioita täytyy viedä eteenpäin. Niitä täytyy viedä yhdessä eteenpäin. Mutta niin ammattiyhdistysliikkeellä, niin palkansaajajärjestöillä kuin työnantajajärjestöillä on tässä asiassa erittäin suuri vastuu. Heillä on vastuu 2,5 miljoonasta palkansaajasta ja siitä, miten ihmiset elävät tässä maassa. Hallitus on antanut tietynlaisia osviittoja siihen, mihin suuntaan tätä maata on vietävä, ja tätä maatahan on vietävä pois siitä suunnasta, missä me olemme olleet. Nyt kerta kaikkiaan se suunta, että meillä 10 vuodessa tulee 120 000 uutta työtöntä, on se, mikä tässä maassa pitää pystyä katkaisemaan tavalla tai toisella, ja sekin suunta, että meillä alkaa olla yli miljoona köyhää, on katkaistava. Meidän on saatava ihmisille sellainen toimeentulo, millä ihmiset elävät ja millä ihmiset tulevat toimeen.

Jos puhumme siitä asiasta, mikä on nyttien agendalla päiväjärjestyksen mukaan, siitä taas olen sitä mieltä, että jos siinä nyt virkamiehet tuodaan samalle tasolle muiden työtekevien kanssa, niin se ei ole sellainen asia tässä kohdassa, missä tarvittaisiin sitä kolmikantaa, sen takia, että tämä on lain kohdan oikaisemista sellaiseksi, että se vastaa yleistä käytäntöä. Tämän kaltainen menettely tässä asiassa tarkoittaa sitä, että pannaan vähän kurveja suoraksi eikä mennä kauhean monimutkaisen neuvotteluprosessin kautta, joka todennäköisesti kestäisi sitten vuoden tai puolitoista vuotta tässä neuvottelupöydässä. Tässä nyt annetaan virkamiehille sama mahdollisuus, mikä on myöskin ei-virkamiehillä, joka on työsuhteisilla ihmisillä, ja se on minun mielestäni ihan hyvä asia.

Sinänsä se, että me pyrimme nostamaan työssäoloaikaa yläpäästä, on sen ihmisen kannalta hyvä asia, joka on hyvässä kunnossa ja joka jaksaa tehdä töitä. Mutta tämän salin suurin vastuu on siinä, että eläkeiän alarajoja ei ruveta hilaamaan ylöspäin, koska niiden ihmisten kohdalla, jotka ovat tehneet sen pitkän päivätyön, ovat tehneet raskasta työtä, ovat

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

tehneet ruumiillista työtä — vaikkapa savusukeltajat — pitää löytyä inhimillisyyttä, että päästään oikeaan aikaan eläkkeelle, sellaiseen aikaan eläkkeelle, että voidaan vielä nauttia jokunen vuosi sen työn hedelmistä, mitä ollaan vuosikaudet tehty. Se on se vastuu, mikä meidän pitää kantaa.

Mutta siihen, että me nyt saisimme tämän meidän kestävyysvajeemme kurottua umpeen, me tarvitsemme kaikkia. Me tarvitsemme yhteistyötä. Minun mielestäni nyt varsin kin tuolla SDP:n suunnassa on paljon henkilöitä, jotka ovat istuneet neuvottelupöydissä palkansaajajärjestöjen osalta ja nimenomaan SAK:n osalta. Teillä on nyt tällä hetkellä paljon vastuuta. Teillä on tietotaitoa siitä neuvottelutaktiikasta, neuvottelumenetelmistä, joilla päästäisiin EK:n kanssa yhteisymmärrykseen. EK ei saa olla se, joka sanelee sen, miten yhteiskuntasopimus tehdään, vaan sanelijan täytyy olla ne ihmiset, joita yhteiskuntasopimus koskee, ja niitä ihmisiä on kuunneltava. Silloin me pääsemme sellaiseen ratkaisuun, joka tyydyttää kaikkia.

14.31 Antti Lindtman sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin sanottu, tämä hallintovaliokunnan mietintö on hyvä. Tämähän on aika selkeä laki, ja haluan muistuttaa siitä, että tämä on nyt yksi pieni osa tai hedelmä siitä isosta rypälepuusta, joka rakennettiin viime kauden aikana nimenomaan sopimalla — ihan toisella tavalla kuin nyt tällä hallituskaudella työmarkkina-asioita viedään eteenpäin. Sillä tavalla tämä on hyvä esitys.

Kahteen muuhun asiaan kiinnitän huomiota.

Ensinnäkin tuo edustaja Tolppasen äsken puheessaan esille ottama asia: Hän on hallituspuolueesta, ja hän sanoi, että esimerkiksi 4 prosenttia näistä neuvotteluista kelpaa. Se on uutinen, (Markku Pakkanen: Tuskin!) nimittäin muistetaan, että nämä neuvottelut pääministeri Sipilä katkaisi elokuussa sen vuoksi, että tähän saneluun työmarkkinoilla ei suostuttu. Sanottiin, että 5 ja vain 5, ja jos tähän ette suostu, niin neuvottelut katkeavat ja silloin hallitus tekee omat ratkaisunsa, mistä tultiin sitten näihin pakkolakeihin. Ja jos nyt kerran on niin, nyt olisi hyvä saada selvyyttä hallituspuolueiden edustajilta, käykö heille joku muu luku, pienempi luku kuin 5 prosenttia, ja jos käy, niin kannattiko neuvotteluja elokuussa katkaista. Kannattiko vatuloida näin pitkään?

Sitten tämä toinen asia vielä. Edustaja Kärnälle — joka nyt näyttää lähteneen, mutta ehkä hän pöytäkirjasta sitten lukee — näistä pakkolaeista. Ensinnäkin tämä termi. Pääministeri Sipilä tiedotustilaisuudessa sanoi, että hallitus käyttää pakottavaa lainsäädäntöä. Kun on kysytty, onko tämän keksinyt joku Ylen toimittaja tai oppositioedustaja, niin tämän pakkolaki-termin idean isä on pääministeri Sipilä, tämä on hyvä sanoa suoraan. Ja minkälainen lainsäädäntö ei ole pakkolakia? Esimerkiksi sunnuntaityökorvaus. Laissa todetaan, että siitä maksettava tuplapalkka voidaan maksaa myös kolminkertaisena, jos työehtosopimuksessa sovitaan, mutta hallituksen pakkolakipaketissa estetään toisin sopiminen...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lindtman voisi jatkaa pöntössä, jos on asiaa.

Tämä riittää.

Puhemies Maria Lohela: Ei jatka. — Edustaja Juhantalo.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

14.33 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoroa silloin, kun innostuin edustaja Lauslahden mainiosta puheenvuorosta varttuneemman väen työkyvystä ja kunnosta huolehtimisen puolesta yhdistettynä ihmisen nuoruuden intoon.

Kokonaisuudessaan, budjetissahan riipaistiin kovin tätä Aura-kuntoutustoimintaa, mutta onneksi se saatiin jollakin tavalla pitkitettyä ja pehmennettyä. Se on aiheuttanut aika tavalla huolta vanhemman ja etenkin vammautuneen väestön piirissä, miten tätä kyetään jatkamaan, ja aiheutti taloudellista vahinkoa kylläkin kuntoutuslaitoksille. Mutta kokonaisuudessaan muuten olen sitä mieltä edustaja Lauslahden esille tuomasta myös varttuneen väen kuntoutuksesta, varttuneen väen hyvästä kunnosta ja yhteiskunnassa mukanaolosta siten, että siihen yhdistyy nuoruuden into, että henkilökohtaisesti toivon, että tuo nuoruuden into vain osittain säilyisi varttuneen vanhusväestön piirissä.

14.34 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tätä nyt käsillä olevaa asiaahan ei siis olisi tällaisena ilman kolmikantaa. Tämähän on hyvä muistutus siitä, miten asioita on totuttu hoitamaan. Edustaja Tolppasen puheenvuoro oli kyllä sekin virkistävää kuultavaa tänään, koska se ihan muistutti sitä entistä perussuomalaisen ryhtiliikettä, joka istui oppositiossa ja toivoi näitä muutoksia, ja tässä oli niitä kaikuja ja haikuja, ja olisi ollut hienoa, että koko hallitus olisi ollut kuulemassa täällä. Olisin siitä kovasti ollut iloinen.

14.35 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että me olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että yhteiskuntasopimusta tarvitaan, mutta kun seuraa tätä keskustelua viikosta toiseen ja päivästä toiseen, niin tulee tunne, että ymmärrämmekö me, miksi me tarvitsemme sitä ja millainen sen tulee olla, kuinka isoista prosenteista on kyse ja ketä varten sitä tehdään. Kiinnitin huomiota siihen, kun edustaja Tolppanen sanoi, että EK:n ei pidä sanella sopimuksen ehtoja. Olen siinä asiassa samaa mieltä, ei EK yksinään voi niitä ehtoja sanella, mutta ei kai se kuitenkaan ole myöskään niin, että vain se toinen osapuoli saisi sanella ehtoja? Edelleen edustaja Tolppanen sanoi, että vain ne ihmiset sanelevat, joita se koskee, niin kyllähän tämä yhteiskuntasopimus koskee nimenomaan yrittäjiä, jotta he saisivat paremman kilpailukyvyyn. Kai heilläkin on oikeus osallistua tähän keskusteluun. Kysyisinkin hallituspuolueitten edustajilta: onko Suomen Yrittäjät edustettuna näissä keskusteluissa ja neuvotteluissa tällä hetkellä?

14.36 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että tässä salissa ei ole ainuttaakaan, joka osaa sanoa edustaja Lindtmanille oikean vastauksen, kuinka monta prosenttia pitäisi muuttaa, koska ne ovat ulkomaisia asiakkaita, jotka mahdollisesti ostavat suomalaisia vientituotteita tai jättävät ostamatta. Mutta vakiintunut käsitys on, että me olemme jääneet jollain 15—18 prosentin kustannustasoerolla jälkeen monesta kaupasta, mikä realisoituu suomalaisessa järjestelmässä ensivaiheessa lomautuksena, sen jälkeen irtisanomisena ja sen jälkeen erittäin suurella todennäköisyydellä pysyvänä työttömyytenä. Minun mielestäni se järjestelmä, joka on kolmikanta, pitäisi tämmöisissä asioissa lisätä nelikantaiseksi, jossa myös lopulliset asiakkaat olisivat paikalla.

Kotimarkkinateollisuudessa ja palvelutuotannossa tilanne on toinen. Täällä on myös asiakkaiden edustusta riittävästi, mutta ei se tätä Suomen tilannetta juurikaan muuta. Käsitykseni mukaan yrittäjiä on kuultu, mikä minun mielestäni on järkevää, koska tällä hetkellä aloittavista yrittäjistä vain yksi 20:stä aikoo jossain vaiheessa palkata ulkopuolista työvoimaa.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

maa, lähinnä sen takia, että ay-liike on tehnyt työvoiman rekrytoinnin niin monimutkaiseksi ja riskialttiiksi, että heidän riskinkantokykynsä ei riitä ensimmäisenkään työntekijän palkkaamiseen.

14.38 Maria Tolppanen ps: Arvoisa puhemies! Se on tietysti totta, että ei meillä ole yhtään yrittäjää, jollei ole työntekijöitä. Se on se tosiasia. Siellä kuljetaan hand i hand, kuljetaan käsi kädessä. Toinen tarvitsee toista. Jollei ole yrittäjää, ei ole työpaikkoja, ja jollei ole työntekijöitä, ei ole yrityksiä. Näin se vain menee, ja niistä pitää päästä yhteisymmärrykseen. Se asia on kerta kaikkiaan siten.

Mutta se, mihin minä tuossa reagoin, oli, kun edustaja Lindtman sanoi niin, että esimerkiksi sunnuntaikorvaus on kaksinkertainen mutta voidaan maksaa vaikka kolminkertaisena, jos työehtosopimuksessa niin seisoo. Onko laki muuttunut tältä osin? Minä olen ymmärtänyt niin, että työnantajalla on mahdollisuus maksaa vaikka viisinkertaisesti, jos hän haluaa maksaa. Pitää muistaa, että tämä työehtosopimus, joka tehdään, on aina se pelkkä minimi. Se on pelkkä minimi niin oikealla kuin vasemmalla. On hyvä muistaa se. Se on siellä sitä varten, että ne ihmiset, jotka sitä työtä tekevät, voisivat myöskin elää sen työn tekemisestä.

Mutta minä kerron teille esimerkin, missä oikeasti pyydän kaikkien apua tässä salissa. Minä kerron, miten meillä pannaan kapuloita rattaisiin sille, että pystyttäisiin yrittämään ja saataisiin työpaikkoja ja saataisiin vientiä. Meillä on erittäin iso elinkeinohaara, turkistarhaus, kolmanneksi kannattavinko se nyten on koko maassa, ja se työllistää 20 000 ihmistä. Nyt meidän lainsäädäntömme on sellainen, että kun turkiksia viedään Euroopan alueen ulkopuolelle vaikka Kiinaan, niin ne ovat arvonlisäverottomia, mutta jos nämä Suomen turkikset muokataan Suomessa, niin meillä verottaja lätkäisee siihen 24 prosenttia alvia, eli me menetämme 24 prosentin kilpailukyvyn sillä hetkellä. Tanska ei tätä tee, se on kaikkein suurin viejä. Ruotsi ei tee, se on kilpailija. Kukaan muu Euroopan maa ei tee sitä, me ainoastaan teemme. Tässä on vielä semmoinen hauskuus, että tämä alvihan ei jää Suomeen, koska nämä ostajat rekisteröityvät Suomeen ja saavat alvipalautuksena tämän, mutta puolentoista vuoden päästä. No, arvatkaa, ostavatko ne mieluummin tanskalaisilta vai meiltä?

14.40 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti tähän ehkä loppuun, että se on juuri näin niin kuin Tolppanen sanoi, että ilman muuta työnantaja voi aina maksaa vaikka nelinkertaisen korvauksen sunnuntaityöstä, ja sehän on juuri sekä työelämää koskevien lakien että työehtosopimusten idea. Ja kun kysyttiin, mistä tulee sana pakkolaki, niin todella se tulee siitä, että sen lausuntoluonnoksella olleen esityksen mukaan työehtosopimuksessa ei voisi sopia paremmin kuin laissa, ja näin ei ole esimerkiksi tänä päivänä sunnuntaikorvausten osalta tai vaikkapa virkaehtosopimusten osalta. Eli tällä hetkellä, jos esimerkiksi työehtosopimuksessa sovitaan, niin voi sopia vaikka nelinkertaisen korvauksen, mutta jos nämä pakkolait tulisivat eduskuntaan, niin sen jälkeen voimassaoloaikana esimerkiksi lomarahosta ei voisi työehtosopimuksessa sopia toisin, vaikka työnantajatkin niin haluaisivat. Tässä on se ero, eikö niin, edustaja Kärnä?

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi edustaja Lehdelle. Hän itse asiassa juuri sanoi sen, mitä yritin kysyä: kuka osaa sanoa, mikä on juuri se oikea luku. Olen tässä asiassa samaa mieltä. Ei meistä kukaan oikein osaa sanoa, mikä on juuri se oikea luku, ja sen takia herätän kysymyksen: kannattiko neuvottelut elokuussa katkaista tähän 5 prosenttiin?

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

14.41 Eero Lehti kok: Arvoisa puhemies! En muista, kuinka pitkään Lindtman on ollut työnantajana, mutta lievää parannusta osaamisessa voisi olla sikäli, että työehtosopimuksessa sen jälkeen, kun vuorolista on tehty viikonvaihteen ravintola- tai vastaavasta työstä, jos asianosainen sairastuu ja täytyy hankkia toinen, siinä tulee kuusinkertainen palkka verrattuna normaalityötuntiin. Se on aika kovaa kyytiä ja tekee sen, että Helsingissä sunnuntaina syöminen on kyllä taiteenlaji, koska sellaista työnantajaa, jonka katteet kestäisivät moisen menettelyn, ei oikeastaan ole. Myös kaupan alalla näyttää menevän siihen, että aika isoissa yksityiskaupoissa henkilökunta ei ole viikonloppuna töissä, vaan nimenomaan omistajat menevät, koska nämä työehtosopimukset on tehty niin jäykiksi, että ne eivät mukaudu tähän, jolloin se teoreettinen palkannousu viikonloppuna jää realisoitumatta ja yrittäjäomistaja tekee ne työtunnit.

14.43 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Haluan vain korjata edustaja Tolppasen äsken esittämiä lukuja, jotka liittyvät tähän turkistarhauksen työllisyysvaikutukseen. Tämä ei sinänsä tietysti liity tähän käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen, mutta kuitenkin, ettei jää pöytäkirjaan väärin. Elikkä Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton oman selvityksen mukaan vuodelta 2014 suoraan työpaikkoja on noin 4 350, ja on myös tutkimus, jonka mukaan näitä olisi vain 2 000. Toki tulevat välilliset työpaikat, mutta osassa näistä työpaikoista, jos mietitään vaikka kuljetusyrittäjiä, kyllä varmaan muutakin kuljetettavaa löytyy kuin pelkkiä turkiksia.

14.43 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turkistuottajien mukaan ala työllistää suoraan 5 000 ihmistä vuodessa ja välillisesti noin 20 000. Jo vuonna 2013 laskettiin, että ala työllistää 17 000 ihmistä, niin että tässä nyt on sitten erilaisia lukuja, mutta nämä ovat turkistuottajien lukuja tältä päivältä. (Silvia Modig: Niin, etujärjestön, entinen toimittaja!)

Puhemies Maria Lohela: Nyt olimme kyllä jo turkisten osalta aika kaukana tästä alkupe-
räisestä aiheesta, mutta onko edustaja Mikkosella vielä? — Ei ole.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 138/2015 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2015 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 1/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 1/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

Keskustelu

14.44 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hyvin lyhyestä virsi kaudis, niin kuin sanotaan. Valiokuntakin on yhden kappaleen verran tästä lausunut ja todennut, että tässä harmonisoidaan pohjoismaista lainsäädäntöä yhteneväksi. Ja tämä esitys siinänsä ei ole mitenkään hankala vaan täysin hyväksyttävissä. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 136/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä

Hallituksen esitys HE 121/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 1/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 1/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

14.45 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä. Näistä taiteilijaeläkkeistä on säädetty vuonna 1974 annetulla valtioneuvoston päätöksellä, ja nyt perustuslain mukaan kuitenkin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Tämä hallituksen esitys ei muuta taiteilijaeläkejärjestelmän nykyistä sisältöä, mutta se, mikä tässä muuttuu, on, että ylimääräisiä taiteilijaeläkkeitä ei enää jatkossa myönnä opetusministeriö, vaan opetusministeriö on siirtänyt tämän tehtävän Taiteen edistämiskeskukselle.

Tällä esityksellä ei ole vaikutusta taiteilijaeläkkeiden lukumäärään. Tällä hetkellä taiteilijaeläkkeitä on maksussa kaikkiaan noin tuhannelle henkilölle. Viime vuosina uusia täysiä eläkkeitä on ollut jaettavana 51 kappaletta. Tämä taitelijamäärän kasvu puolestaan on aiheuttanut sen, että harkinnanvaraisen eläkkeen hakijoita on näihin myönnettäviin eläkkeisiin nähden ollut kymmenkertainen määrä. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaaakin sivistysvaliokunnan tavoin, että hakijamäärän kasvu lisää tarvetta tarkistaa myönnettävien eläkkeiden lukumäärää. Valiokunta myös toteaa, että harkinnanvaraisen eläkkeen merkitys on suuri erityisesti niille ansioituneille taiteilijoille, joiden tulot muodostuvat satunnaisista tuloista. Heillä työ- tai yrittäjätuloihin perustuva lakisääteinen eläketurva jää hyvin alhaiseksi. Ja kuten sivistysvaliokunta on huomauttanut, jatkossa on edelleen kiinnitettävä huomiota taiteilijoiden sekä muiden itsensä työllistävien toimeentulon mahdollisuuksien kehittämiseen ja sosiaali- ja eläketurvajärjestelmän rakentamiseen siten, että oman eläkkeen kerryttäminen ilman kannustinloukkuja olisi mahdollista.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

Valiokunta pitää työurien pidentämistavoitteen kannalta tärkeänä, ettei alle 60-vuotiaalle eläkettä voida myöntää ilman erityistä syytä. Esityksen perusteluiden mukaan tällaisena erityisenä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi terveydentilasta johtuvaa pysyvää työkyvyttömyyttä. Työkyvyttömyys arvioitaisiin lääkärintodistuksen perusteella. Valiokunta huomauttaakin, että pysyvän työkyvyttömyyden arviointi on Taiteen edistämiskeskukselle kuitenkin vaativa tehtävä, erityisesti silloin, jos hakijan työkyvyttömyyttä ei ole arvioitu muun eläkejärjestelmän piirissä. Eli tämä on tällainen kysymys, johon on syytä varmasti kiinnittää jatkossa huomiota.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja valiokunta puoltaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

14.48 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Valiokunnan puheenjohtaja esitteli valiokunnan tekemän mietinnön ja kävi läpi näitä asioita jo varsin laajasti. Kyse on siis yli 40 vuotta vanhasta käytänteestä, jota nyt uudistetaan, ja jatkossa siis päätöksiä taiteilijaeläkkeistä ei enää tekisi opetus- ja kulttuuriministeriö vaan Taiteen edistämiskeskus, joka perustettiin viime vaalikaudella vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriön alaiseksi asiantuntijavirastoksi, ja varmasti tämä on aivan perusteltu muutos ja tietyllä tavalla seurailee myös ylimääräisten urheilijaeläkkeiden myöntämistapaa.

Nämä eläkkeet säilyvät harkinnanvaraisina, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja edellä toi esille, ja ratkaisevaa on se, kuinka paljon rahaa tähän on käytettävissä. Eli kun taiteilijaeläkkeiden lukumäärä tällä hetkellä on siellä tuhannen paikkeilla, niin se määräytyy tulevaisuudessa sen mukaan, kuinka paljon pystymme osoittamaan rahaa tähän tärkeään työhön. Ja kun tiedämme tässä salissa varsin laajasti sen, mistä kulttuurin rahoitus tulee, niin meidän on huolehdittava siitä, että myös jatkossa meillä veikkausvoittovarot, myös uuden yhtiön aikana, kehittyisivät myönteisellä tavalla.

Taiteen ja kulttuurin osuus valtion budjetissa on tuollainen reilu 450–460 miljoonaa euroa, ja tästä peräti yli puolet tulee veikkausvoittovaroista, ja veikkausvoittovaroista itse asiassa leijonanosa käytetään nimenomaan taiteen edistämiseen, eli Veikkauksen voittovarot jaetaan niin, että niistä 25 prosenttia ohjataan liikunnan ja urheilun hyväksi, nuorisotyölle 9 prosenttia, tieteelle 17,5 prosenttia ja taiteelle sitten 38,5 prosenttia, ja tämä on yhtenä osana myös takaamassa sitä, että jatkossakin näitä taiteilijaeläkkeitä voimme maksaa. Mitä se sitten tarkoittaa rahassa, mitä veikkausvoittovaroista näille edunsaajille tulee — noin karkeasti voisi sanoa, että taantumasta ja vaikeasta taloudellisesta ajasta huolimatta meidän veikkausvoittotuottomme ovat kasvaneet, ja se on ollut tietysti myönteinen asia erityisesti näiden edunsaajien näkökulmasta. Karkeasti taide saa tuollaisen vajaan 0,5 miljardia, 450 miljoonan ja 0,5 miljardin välissä olevan summan, liikunta vajaan 200 miljoonaa, tiede 380 miljoonaa ja nuorisotyö 74 miljoonaa, ja sitten on pieni jakamaton osuus.

Nyt kun nykyinen hallitus on päättänyt laajalla yksituumaisuudella, että meidän monopolijärjestelmäämme tullaan vahvistamaan yhdistämällä nämä kolme peliyhtiötä yhdeksi — epävirallisesti voisi puhua Oy Suomi-pelit Ab:sta — niin on tärkeää, että pidämme ne pelijärjestelmät ajanmukaisina ja että meillä pelaaminen ohjautuisi nimenomaan näille vastuullisille sivuille ja sellaisiin paikkoihin, missä on myös tiedostettu pelaamisen riskit ja ongelmakäyttäytyminen, mitä on niin Veikkauksen kuin Raha-automaattiyhdistyksen — ja uskoisin, että jossain määrin Fintotonkin — pelaamisessa olemassa.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

Kun meillä on laillisia, hyviä pelejä tarjolla tulevaisuudessakin, niin olen vakuuttunut siitä, että veikkaus- taikka pelituottorahat, mitä ne tulevaisuudessa ovat, kehittyvät myönteisellä tavalla eivätkä kuitenkaan niin, että tuo ongelmapelaaminen lisääntyisi, ja se on yksi hyvä keino pystyä kasvattamaan näitä taiteilijaeläkkeitä tuosta nykyisestä noin tuhannesta eteenpäin. Meillä on kasvava määrä taiteilijoita, jotka odottavat tätä, ja tietysti yksi tärkeä asia on se, että kaikki taide ei koskaan tule olemaan — eikä sen pidäkään olla — sellaista, että se elättäisi niin sanotusti bisnesmielessä, ja silloin pitää olla tämäntyyppisiä järjestelmiä tulevaisuudessakin, niin että toimeentulo on taattu myös sen taiteilijauran jälkeen.

14.54 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys koskee ylimääräisiä taiteilijaeläkkeitä. Esityksessä ehdotetaan, että päätöksenteko ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä Taiteen edistämiskeskukselle.

Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä keskustella myös taiteen tekemisestä ja taiteilijoiden toimeentulosta. Taiteen tekemisellä, etenkin Suomen kotimarkkinoille suunnatulla taiteella, on usein hankala tulla toimeen. Siksi taiteilijaeläkkeen kaltaiset apuvälineet ja apurahat ovat hyvin tarpeellisia. Veikkaus ja sen tuki taiteilijoille ovat vuosien saatossa olleet vahva tekijä suomalaisen taiteen tekemisessä. Taidetta on tuettu Veikkauksen varoin vuodesta 1953 lähtien, ja kulttuuritoiminta on ollut Veikkauksen suurin edunsaaja 90-luvulta lähtien. Tästä suuri kiitos Veikkaukselle ja ennen kaikkea kansalaisille, jotka veikkaavat. Vaikka on vaikeat ajat, tiede, taide ja liikunta saavat suhteellisen hyvän potin juuri Veikkauksen ansiosta vielä tänäkin päivänä.

Usein taide- ja kulttuuritoimintaa moititaan siitä, että se elää liiaksi apurahojen varassa. Suomalainen kulttuurielämä olisi kuitenkin huomattavasti köyhempää, jos valtion apurahoja ei olisi. Kansallinen taide olisi nopeasti vaikeuksissa, eikä näitä apurahan saajia kannata kyllä kadehtia. Eivät ne niin suuria ole, ja niitähän saa vain osa.

Niin kutsutut luovat alat ovat maailman nopeimmin kasvavia aloja. Euroopassa ne työllistävät minimissään 7 miljoonaa ihmistä. Monelle tulee yllätyksenä, miten suuri osa luovat alat ovat taloudestamme myös täällä Suomessa, noin 4 prosenttia tällä hetkellä. Pitäisi yleisemmin ymmärtää, että kun tällä hetkellä on monia aloja, joilla ei ole kasvupotentiaalia, niin luovat alat ovat iso mahdollisuus. Taide- ja kulttuuritoiminnan rahoittaminen myös tukee luovien alojen kehitystä, ja niillä tulee olemaan oman itseisarvonsa lisäksi vielä iso taloudellinen merkitys — unohtamatta tätä henkistä puolta.

On myös tärkeää, että tulevaisuudessa Veikkaus, Raha-automaattiyhdistys ja Toto saivat pitää tämän monopolin edelleenkin, koska se on kansallisesti hyvin tärkeää.

Taiteilijamäärän kasvu on tehnyt sen, että hakijoiden määrä taiteilijaeläkkeissä on kasvanut koko ajan. 500 hakijaa kohden vuodessa taiteilijaeläkkeitä myönnetään tasan 51. Se ei ole kovin paljon, ja tulevaisuudessa olisi hyvä, jos kasvatettaisiin taiteilijaeläkkeen saajien määrää. Taiteilijaeläkettä saa tällä hetkellä vähän yli 1 000 henkilöä. Jatkossakin tärkeänä kriteerinä ylimääräisen eläkkeen saamiseksi tulee olla ansiokas ura, ja myös taiteilijan varallisuus pitää ottaa huomioon. Myös taidetoimikunnan tulee käsitellä hakemuksia nämä kriteerit huomioiden, oikeudenmukaisesti. — Kiitos.

14.58 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mu-

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

kaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Nykyinen valtioneuvoston päätöksiin perustuva säädöspohja ei siten ole ollut tässä asiassa riittävä. Kyseisiä eläkkeitä koskeva päätöksenteko ehdotetaan myös siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä Taiteen edistämiskeskukselle. Kuten jo mainitsin, esityksessä saatetaan nykyisin valtioneuvoston päätökseen sekä sen soveltamiskäytäntöön perustuva ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden myöntäminen lain tasolle. Samalla tavoin on tehty ylimääräisten urheilijaeläkkeiden osalta vuonna 2015 voimaan tulleella lailla. Mielestäni perusteet ovat tässäkin hyvät ja esitys on kannatettava.

Eläke säilyy edelleen harkinnanvaraisena etuutena, joka myönnetään tunnustuksena ansiokkaasta taiteellisesta urasta. Taiteilijaeläke myönnetään tunnustuksena ansiokkaasta toiminnasta esittävänä ja luovana taitelijana. Kategorioita ovat esimerkiksi musiikki, näyttämötaide sekä kirjallisuus ja kuvataide. Täysi eläke on noin 1 300 euroa kuukaudessa ja osaeläke siitä puolet. Eläkettä myönnettäessä otetaan huomioon myös hakijan varallisuus- asema sekä hänen toimeentulomahdollisuutensa. Päätös siitä, kenelle eläke lopulta myönnetään, on varmasti vaikea. Saamani tiedon mukaan eläkkeen ovat saaneet ansaitusti muun muassa laulajat Tapani Kansa, Maria Babitzin ja Pave Maijanen, mutta eivät kuitenkaan esimerkiksi Reijo Taipale tai vuonna 1979 kuollut Tapio Rautavaara. Toivottavasti olen Taipaleen ja Rautavaaran osalta väärässä.

Kuten valiokunta on todennut, harkinnanvaraisen eläkkeen merkitys on suuri erityisesti niille ansiotuneille taitelijoille, joiden tulot muodostuvat satunnaisista tuloista. "Voi, kuinka pieninä palasina onkaan mun leipäni maailmalla", (Puhemies koputtaa) sanoi Tapio Rautavaara aikoinaan, ja tämä on totta edelleen taitelijauralla.

15.00 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Taitelijoiden toimeentulosta on syytä puhua. Tämä ylimääräinen taiteilijaeläkejärjestelmä voi toimia vain täydentävänä eläkejärjestelmänä, mutta ei tarjoa kokonaisvaltaista eläketurvaratkaisua taitelijoiden laajalle ammattikunnalle, jonka tulonmuodostus ja eläketurvaratkaisut ovat hyvin vaihtelevia. Jatkossa onkin kiinnitettävä huomiota taitelijoiden sekä muidenkin itsensä työllistävien toimeentulomahdollisuuksiin ja niiden kehittämiseen ja sosiaali- ja eläketurvajärjestelmän rakentamiseen siten, että oman eläkkeen kerryttäminen ilman kannustinloukkua on mahdollista, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Haatainen tässä jo totesikin.

Ilman vakituista ansiotuloa toimivilla taiteilijoilla lakisääteinen eläketurva jää usein hyvinkin alhaiseksi, ja näille hakijoille eläkkeen merkitys oman talouden turvaamisessa on hyvinkin keskeinen. Tämä koskee erityisesti eri visuaalisten alojen taiteilijoita, kirjailijoita ja muita ilman työsuhdetta työskenteleviä taitelijoita.

Asiantuntijakuulemisessa sivistysvaliokunnassa tuli esille myös tarve muuttaa nykyistä käytäntöä taitelijaeläkkeen ja takuueläkkeen yhteensovittamisessa siten, että tulevaisuudessa taiteilijaeläke ei enää pienentäisi takuueläkettä. Tulee muistaa, että esimerkiksi kuvataiteilijan keskimääräiset vuositulot ovat vain noin 20 000 euroa vuodessa ja pienituloisten osuus on 33 prosenttia elikkä hyvinkin suuri. Elävä, kehittyvä ja monipuolinen taide edellyttää kuitenkin taitelijoiden toimeentulon turvaamista.

Arvoisa puhemies! Taide on tärkeää Suomelle, suomalaiselle identiteetille ja menestymiselle kansainvälisissä kilpailuissa. Pelkkä teknologiauskovaisuus ei tässä riitä. Me tarvitsemme luovia ihmisiä voidaksemme kehittyä ja menestyä maailmassa, ja taiteilijat tarvitsevat riittävät tukirakenteet menestyäkseen taiteellisessa työssään ja voidakseen hyvin.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

15.02 Maria Tolppanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Taide ja objektiivinen tiedonvälitys ovat elintärkeitä yhteiskunnalle. Kumpikin antaa paitsi tietoa myös sielunravintoa yksilöille. Kumpikin toimii myös osaltaan vallan vahtikoirina ja varsinkin taide myös joskus hieman sarkastisenakin, osittain osviitan antajana, ainakin epäkohtien ylösnostajana.

Taiteella pitää myös pystyä elämään, se on se tärkeä asia siinä. Taidetta pitää pystyä vieämään myös sinne, missä sitä ei ole. Esimerkiksi teatteria, balettia, kuvataidetta, musiikkia, mitä tahansa pitää pystyä levittämään ihan koko valtakuntaan. Siihen tarvitaan meidän apuamme ja siihen tarvitaan rahaa, mutta se on semmoinen, joka voimauttaa ihmisiä, se, kun ihmiset kuulevat asioita ja voivat nauttia taiteesta joka puolella. Mielestäni ei ole niinkään tärkeää, kuka ylimääräistä taiteilijaeläkettä maksaa tai myöntää, kunhan ylipäättään joku myöntää ja joku maksaa, se on se tärkeä asia. Jos tämä esitys edesauttaa taiteilijoita saamaan ylimääräisen eläkkeen ja jos se edesauttaa sitä, että useammat voisivat saada ylimääräisen eläkkeen, jotta tulisivat toimeen eläkeiässä, on esitys mitä kannatettavin. Mutta kaikkienensakin kannatan tätä esitystä sen takia, että tämä suoraviivaistaa asioita, vie niitä eteenpäin.

Se, mikä on tärkeää ja mitä täytyy tulevaisuudessa varmasti myöskin vahtia, on, ettei ylimääräisen taitelijaeläkkeen kohdalla käy, kuten kävi ylimääräisen lehtimieseläkkeen kohdalla. Tämä vuodesta 1937 maksettu eläkemuo toistettiin 2014 ministeri Arhinmäen toimesta valtion budjetista. Erittäin ikävä asia. Nimittäin nyt tällä hetkellä jo freelance-toimittajat, osa-aika- ja väliaikaiset toimittajat joutuvat usein tahtomattaan yrittäjäkategoriaan 20 000 euron tai 15 000 euron vuosituloilla. On erittäin vaarallista, jos tämä sama asia leviää myös taiteilijoiden puolelle. Jos taiteilijoista tehdään myös yrittäjiä, niin silloin heidän asemansa tässä yhteiskunnassa heikkenee. Silloin sen eläkkeen määrä, mitä joskus tulisi saamaan, tulee myöskin heikkenemään.

Tämä on asia, joka on erittäin kannatettava. Minun mielestäni yhteiskunnan pitäisi pitää huoli siitä, että kansalle saadaan myöskin sielunravintoa. Se ei ole voimauttavaa ainoastaan taiteilijoille vaan myöskin taiteista nauttiville — ainakin minulle. Ainakin minä kaipaan taidetta. Minä kaipaan teatteria, kaipaan oopperaa, kaipaan kuvataidetta ja kaipaan jopa musiikkia. Vaikken hirvittävän musikaalinen olekaan, kuuntelen sitäkin mielelläni.

15.05 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Itse näen, että on hyvä muutos siirtää päätöksenteko taiteilijaeläkkeistä valtioneuvostolta Taiteen edistämiskeskuskeskelle. Minä uskon, että se on oikea taho tekemään laadukasta arviointia siitä, kuka ja ketkä ovat ansainneet taiteilijaeläkkeen ansioidensa perusteella. Se estää myös sen, mihin tämänkin keskustelu täällä on lipsahdamassa: kuka meistä arvostaa mitään taidemuotoa eniten, minkä me koemme merkityksellisimmäksi. Ja sen takia Taiteen edistämiskeskus on juuri oikea paikka.

Suuri ongelmahan taiteilijan ja kulttuurin tekijöille on se, että eläkettä ei kerry. Minä kyllä yhdyin täällä aikaisempiin puheenvuoroihin, että olisi hienoa, että meillä olisi jaettava useampia taiteilijaeläkkeitä. Kannatan sitä ehdottomasti. Mutta en usko, että se on tapa, jolla me ratkaisemme tämän kokon ongelman. Meidän on siis luotava järjestelmä, joka tukee näitä niin sanotusti epätyypillisissä työsuhteissa olevia ihmisiä. Taiteilijan eläkekeräytymä koostuu milloin lyhyistä apurahoista, milloin yrittäjätuloista, milloin taas on sitä työtä tehty lainkaan vailla tuloja. Eli minun mielestäni se ratkaisu tähän koko hommaan lähtee meidän sosiaali- ja eläketurvajärjestelmän kehittämisestä, sama myös lehtimiesten kohdalla. Eli sen systeemin täytyisi olla semmoinen, joka tunnistaa nämä epätyypilliset tulon-

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

muodostuksen muodot ja poistaa ne kannustinloukut, mitä tällä hetkellä on. Ja tämä koskee kaikkia itsensä työllistäviä laajemmin.

Itse näen, että perustulo voisi olla yksi tapa, jolla voitaisiin luoda edellä kuvaamani järjestelmä, joka kannustaa ja turvaa, ja odotankin innolla hallituksen tulevia linjauksia asiasta.

15.07 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on erinomainen, ja valiokunta on hyvin tiivistänyt tähän nämä asian keskeisimmät kohdat. Monet taiteenalat luovat myös kansainvälistä Suomi-kuvaa tavalla, johon liike-elämä tai poliittiset saavutukset eivät yllä. Mutta mitä heille tästä työstä sitten lopulta jää, kun vanhuus on ovella? Valitettavan usein olen joutunut näkemään meidän huipputaiteilijoitamme leipäjonossa, kun ei enää riitä se saatava tulo sillä hetkellä siihen omaan elämiseen. Pidän erittäin tärkeänä sitä — niin kuin täällä on mainittu mietinnössä — että tämä 51, taiteilijaeläkkeiden määrä, on liian pieni ja sitä tulee ehdottomasti tulevaisuudessa tarkistaa sillä tavalla, että tätä jaettavaa on enemmän.

Täällä mainittiin meidän huippu-urheilijat. On todella surullista nähdä, että moni elämänsä urheilulle antaneena ja Suomi-kuvaa kirkastaneena sitten lopulta käytännössä jää minimieläkkeelle. Tämäkään tilanne ei ole hyvä, vaikka sitä on yritetty parantaa. Olen edustaja Modigin kanssa siitä täysin samaa mieltä, että jonkinlainen kokonaistarkastelu pitäisi tehdä tähän — jos taiteilijaa nyt voi freelanceriksi sanoa, kun se tulee sieltä sielun syvyyksistä — ja tämä koko kokonaisuus tulisi uudistaa. Se olisi tärkeää.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 121/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesti tuetuista venti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain, valtion erityisrahoitusyhtiöistä annetun lain 8 a §:n sekä valtion vientitakuista annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 1/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Asian käsittely keskeytettiin 19.2.2016 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

15.09 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun perjantaina aloitimme tätä ensimmäistä käsittelyä tästä venti- ja alusluottojen luototuksen korotuksesta, niin kyllä salin molemmilta laidoilta tuli aivan yksimielinen tuki sille, että on tärkeää nyt koettaa sitten saada meidän vientiteollisuuttamme yli tästä taloustaantumasta myös julkisin keinoin.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

Käsittelyssä on siis kolme lakia, ja tarkoituksena on, että viennin rahoituksen enimmäisvaltuutta korotetaan 13 miljardiin euroon ennen kaikkea meidän vientiyritystemme kilpailuedellytysten turvaamiseksi. Samalla myös Finnveran varainhankintaa, valtion takausvaltuutta korotetaan 9 miljardista 15 miljardiin ja vientitakuista annettua lakia, myöntämisvaltuutta niistä, korotetaan 17 miljardista 19 miljardiin. Nämä ovat varsin paikallaan, etenkin kun ajatellaan, että viimeisinä vuosina Suomen vienti ei ole kasvanut. Viime vuonna se nyt kääntyi vihdoinkin positiiviseksi 0,9 prosenttia. Pieniä orastavia kasvun mahdollisuuksia on tulossa, joten kyllä pidän erittäin tärkeänä, että tämä nyt on saatu eduskunnan käsittelyyn — kuitenkin, kun ajattelee, että meidän bruttokansantuotteestamme 40 prosenttia tulee viennistä.

Asia on sikälikin tärkeä, että se on myös linjattu hallituksen kärkihankkeissa. Siellä oli tarkoituksena, että vientirahoituksen elementit saadaan kilpailijamaiden tasolle ja saadaan sitä instrumenttipalettia monipuolistettua ja tehdään tämä ennen kaikkea elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä tukemalla. Samalla täytyy muistaa, kun tätä kehutaan eri puolista, että toki on todennäköistä, että nyt kun luottokantaa nostetaan, niin silloin meidän vastuumme myös nousevat, ja meillä on mennyt ihan kohtuullisen hyvin tähän saakka, mutta täytyy myös varautua siihen, että jonkinlaisia menetyksiä tulee. Toivon sitä yksituumaisuutta myös silloin.

Ongelma Suomessa on edelleen se, että meidän teollisuutemme on erittäin kapea-alainen. Me emme ole saaneet vaikkapa cleantech-vientiä riittävästi. Meidän pitäisi saada vientiteollisuuttamme monipuolistettua, ja yksi iso asia on se, että pankit eivät ole olleet kiinnostuneita rahoittamaan näitä vientihankkeita, eli sikälikin tämä on tärkeää.

15.11 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä asia on tässä käsillä. Niin kuin tässä hallituksen esityksessä todetaankin, niin käytännössä jokaiseen miljoonaluokan vientikauppaan tänä päivänä haetaan näitä vientiluottotakuita tai suoraa vientiluottoa, jota Finnveran alaisista organisaatioista tosiaan nykyään myöskin välitetään.

Hieman huolestuttaa, että meitä on täällä viisi kansanedustajaa plus arvoisa puhemies paikalla, kun tätä asiaa käsitellään. Toki ymmärrän, että tästä on käyty jo aiempi keskustelu ja valiokunta tietysti näitä muotoiluja tähän mietintöönsä tekee. Mutta aivan olennainen kysymys, kun me kaikki haluamme ja haemme sitä vientivetoista kasvua ja Suomen uudistumista, on rahoituksen järjestäminen erityisesti pienemmille ja keskisuurille yrityksille, mutta myös näille kaikista suurimmille toimijoille esimerkiksi telakkateollisuudessa on keskeisin kilpailukysymys oikeastaan useimmissa kaupoissa se, että mites tämä rahoitus, voisin kyllä ostaa hienon kapistuksesi, mutta ei minulla ole rahaa, pystytkö sen rahoittamaan.

Muutama huomio tästä itse asiasta. On ehdottomasti perusteltu tämä hallituksen esitys, että nostetaan luottovaltuuksia. Tällä hetkellä vientiluottojen massan osuus bkt:sta on itse asiassa Ruotsissa puolitoistakertainen verrattuna Suomeen. Siellä on selkeästi enemmän aiemmin tehty tätä suoraa vientiluottomuotoista valtion toimintaa, mutta käytännössä nyt tämän uuden linjauksen myötä me olemme kyllä nousemassa lähelle ja samoihin Ruotsin kanssa, niin että sikäli tässä ei enää voi valittaa, että Suomessa Finnvera tai valtio olisi jotenkin kitsas tukemaan vientiluototusta yleisesti. Ongelma on ehkä se, että se on Suomessa pääosin korkotukea, 1 prosentin kiinteätä korkoa suurin osa. Sen sijaan sitä luottoriskiä vastapuolesta otetaan varsin kitsaasti. (Puhemies koputtaa) Itse ehkä säätäisin mieluum-

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

min niin, että vaikka nostettaisiin hieman näitä keskikorkoja mutta vastaavasti uskallettaisiin ottaa enemmän riskiä vastapuolista myös silloin, kun niistä ei olla aivan varmoja.

Toinen puoli on se, että...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja, nyt pitäisi tulla pönttöön jatkamaan.

Selvä. — Meillä Pohjoismaissa pankit ovat paljon huonommin mukana tässä kuin esimerkiksi Saksassa. Siihen pitää panostaa. — Kiitos.

15.14 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Yksi meidän ulkomaankauppamme kulmakiviä ja oikeastaan esteitä on ollut tämä riskirahoitus, ja tässä otetaan nyt merkittävä askel eteenpäin, niin kuin edustaja Mykkänenkin totesi. On yksi asia, jota on hyvä alleviivata tässä, ja se on riskienhallinta. Nyt kun Suomen valtion ottama riski meidän kauppamme hyväksi lisääntyy 15 miljardilla, myös tätä riskienhallintaa on syytä tehostaa merkittävästi. Ja sitten, niin kuin tässä mietinnössä mainitaan, tämä kuitenkin koskee aika suppeaa osaa teollisuudenaloja, joten tätä piiriä, joka voi tätä riskirahoitusta tai tukea hakea, tulisi merkittävästi laajentaa, ja tässä tulisi ryhtyä heti toimenpiteisiin.

15.14 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Pahoittelen, olisi ehkä ollut helpompi tulla suoraan pöntöstä pitämään kerralla tämä koko analyysi, mutta jatkan tässä nyt vielä sen osan loppuun, että tosiaan se päähaaste ehkä Suomessa on se, että meillä toimivat pankit ovat käytännössä aivan liian haluttomia tulemaan mukaan edes sen vaaditun 5—10 prosentin osalta, joka näissä vientiluottomuotoisissakin Finnveran toiminnoissa vaaditaan liikepankilta, koska nykysääntelyn puitteissa, osin finanssikriisin jälkeen, varsinkaan nämä pienet vientiluottotapaukset — sanotaan alle 5 miljoonan tapaukset — eivät pankille ole kovin kiinnostavia tai kannattavia. Tässä suhteessa, kun meille tämä asia on elintärkeä, kuten aiemmin totesin, kehottaisin kyllä hallitusta — kun ollaan jo tämän vuoden aikana tekemässä laajempaa selvitystä koko vientiluottojärjestelmän tulevaisuudesta, mihin valiokuntakin mietinnössään viittaa — että katsottaisiin tarve ja mahdollisuus myös siihen, että tehtäisiin kokonaankin Finnveran organisaatioiden kautta myönnettyjä rahamääräisiä luottoja eikä edellytettäisi edes sitä 5—10 prosentin osuutta tietynlaisissa pienissä lainatiketeissä, niin kuin sanotaan, jos ei muulla tavalla sitten saada tasavertaiseksi sitä kilpailuasetelmaa esimerkiksi saksalaisiin kilpailijoihin, joilla selvästi pankkimarkkina on monipuolisempi ja saadaan sitä rahoitusta myöskin näille pk-yrityksille helpommin muodostumaan.

15.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä vielä Mykkäsen ajatuksen tästä pankkien riskinkantokyvystä sen verran haluan lisätä, että nimenomaan tämä erilaisten vientitakuujärjestelmien ja pankkien yhteistyö tulee olemaan jatkossa ihan oleellista. Nykyinen pankkisektori Suomessa on hyvin ulkomaalaisvetoista, ja näyttää, että tavallaan täällä Suomessa pienenä pankkimarkkina-alueena kiinnostaa vain se niin sanottu hyvä asiakaskunta, luotettava, maksukykyinen ja niin edelleen, ja tälle riskipuolelle ei edes oikeastaan haluta panostaa. Se näkyy nyt tässä, miten pankit Suomessa toimivat. Tätä pankkien ja Suomen valtionkin yhteistyötä pitäisi minusta nyt lisätä, sitä keskustelua, millä tavalla tämä riskinkantokyky voisi tasaisemmin jakaantua.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 144/2015 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvän geenivarojen saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta tehdyn Nagoyan pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laeiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvän Nagoyan pöytäkirjan täytäntöönpanosta

Hallituksen esitys HE 126/2015 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.17 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä on kyse Nagoyan pöytäkirjan täytäntöönpanosta, ja tämän pöytäkirjan tarkoituksena on luoda yhtenäinen kansainvälinen sääntelyperusta geenivarojen ja niihin liittyvän alkuperäiskansojen perinteisen tiedon saatavuudelle sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen jakamiselle. Nämä pöytäkirjamääräykset eivät koske ihmisen geenivaroja. Tämän lakiesityksen 8 § sisältää säännöksen saamelaisten oikeuksien heikentämisen kiellosta, ja valiokuntakin tässä mietinnössään toteaa, että heikentämiskiellotosäännöksen tarkoitus on turvata saamelaisten oikeuksia perinteisen tietonsa hyödyntämiseen tilanteessa, jossa perinteistä tietoa hyödyntää tai pyrkii hyödyntämään joku muu kuin saamelainen taho.

Esitys parantaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana, ja nyt kun tässäkin salissa on paljon käytetty puheenvuoroja esimerkiksi Metsähallitus-lain valmistelun yhteydessä siitä, että hallitus on kokonaisuudessaan unohtanut alkuperäiskansojen oikeudet, niin hämmästelenn kyllä, missä viipyvät nyt ne kiitokset siitä, että tällainenkin merkittävä lakiesitys ollaan nyt viemässä eteenpäin.

15.19 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Kärnä puheenvuoroon voin mielihyvin yhtyä. Tosiaan ympäristövaliokunnassa varsin yksimielisin kääntein tätä asiaa tulkittiin. Kannattaa myös ehkä korostaa tässä sitä, että tämä sopimus sinänsä säätelee nimenomaan geenivarojen saatavuuteen ja käyttöön liittyviä hyötyjä ja niihin liittyviä hyödykkeitä, ei esimerkiksi sitä, miten vaikkapa tekstiilituotteiden tai muun tällaisen perinteisiin liittyvän esimerkiksi matkamuistomyynnin osalta pelisäännöt menevät.

Mutta geenivarojen osalta tämä selkeyttää tilannetta myös Suomessa ja on askel siinä mielessä oikeaan suuntaan, että itse ainakin uskon, että alkuperäiskansojen asemaa ja identiteettiä on meillä valtaväestöllä niin Suomessa kuin muissakin maissa — Euroopassa se vastuu on pääasiassa Suomessa — hyvin varaa vahvistaa samalla, kun se tehdään tasapuolisesti ja niin, että se ei provosoi ristiriitoja alkuperäiskansojen asuinalueilla, mikä voi

Pöytäkirja PTK 13/2016 vp

kääntyä sitten helposti myös heitä vastaan huonommassa tilanteessa. Metsähallitus-lain käsittelyn yhteydessähän nämä kaikki aspektit ovat olleet ja ovat vahvasti läsnä, kun mietitään, miten parhaalla tavalla erityisesti Pohjois-Suomessa metsävarojen käytöstä voitaisiin päättää niin, että kaikkien intressit tulevat tyydyttävällä tavalla huomioitua. Uskon, että siihenkin kompromissi löytyy.

Usein me haukumme täällä kansainvälisiä sopimuksia, jotka heikentävät Suomen mahdollisuuksia, mutta uskoisin, että tämä esitys on pieni askel mutta oikeaan suuntaan ja osoitus myös siitä, että kansainvälinen yhteisö voi myös Suomen kannalta myönteisiä asioita usein saada aikaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 126/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 25.2.2016 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola